(Nro. 142.)

GAZETA LWOWSKA.

W Piątek Nro. 72. 23. Czerwca 1820.

Wiadomości kraiowe.

Z Wiednia, d. 12. Czerwca. — Z Pragi nadeszły następuiące wiadomości: Dnia 6. Czerwca wyiechali z tąd N. Cesarstwo do Teresienstad dokąd na d. 17. miał przybydź N. Król Saski. Cesarzowicowskie Moście Arcy-Xiężne: Klementyna i Karolina, tudzież Jego Królewicowsko Xiążęca Mość następca Tronu Saskiego odprowadzali Cesarstwo do Weltrus, z kąd znowu powrócili do Pragi. Jego Cesarzowicowska Mość Arcy-Xiąże następca Tronu wyiechał na d. 6. Czerwca do Carlstein dla oglądania zamku zbudowanego przez Cesarza Karola IV. i w nim znayduiących się osobliwości. Dnia tegoż Jego Cesarzowicowska Mość Arcy-Xiąże Raynery ze swoią małżonką udał się do Wiednia a Królewicowsko Xiążęca Mość Albrecht Sasko-Cieszyński do Marienbad. N. Cesarstwo maią zamiar powrócić za kilka dni znowu do Pragi i zabawić tu iaki czas.

Dnia 10. t. m. o godzinie 11 spalono na stoku Wiedeńskim w domu do tego przygotowanym przy bramie zwaney Stubenthor 10 milliionów ZR. w pieniądzach papierowych, które Bank Narodowy uprzywileiowany Austryiacki wyciągnął z obiegu; zniszczenie to odbyło się w obecności i pod dozorem C. K. połączoney Deputacyi ustanowioney do zamiany i umarzania, w przytomności wysłanego do tego Kommissarza i zapośrednictwem Nadworney Izby Rachunkowey.

Z Wiednia dnia 13. Czerwca. — Podczas trzeciego ciągnienia wielkiey loteryi C. K. uprzywileiowanego teatru na Wideniu, w sali wielkiey Niższo-Austryiackich Stanów, wypadły następuiące Numera iako główne wygrywaiące:

Nr. 17,129 wygrał pałac, domy i należące do tego ogrody w Herrnals z 1000 uprzednio i następnie wygrywaiących Numerów.

Nr. 131,854 wygrał 20,000 ZR. w W.W.
— 150,130 — — 5,000 — —
— 74,537 — — 5,000 — —

Wiadomości zagraniczne.

Portugaliia i Brazyliia.

Gazety Hamburgskie zawieraią z listu pisanego z S. Joanno do Ypanemo w Brazylii z d. 20. Kwietnia co następuie: „Huty żelazne w Brazylii są bardzo czynne od czasu iak są pod zarządem Niemca; iest tam 2 wysokie piece, 8 friszerek i 17 kół wodnych z potrzebnemi do tego machinami. Podobnież przy końcu roku zeszłego Dyrektor ludwisarni założył nową fabrykę broni; tym iest uczony i z chlubą odznaczaiący się Maior Varnhagen Inżyniier i górnik; iest on pierwszy, który zaprowadził wysokie piece w Brazylii równie pierwszy, który kazał tamże lać działa różnego wagomiaru, a w ostatnich miesiącach kilka tysięcy bomb, granatów i kul palących; Brazyliia ma z tąd nie wyrachowane zyski, ponieważ pierwey wszystkie te przedmioty musiała sprowadzać z Europy. Jego Królewska Mość powodowany zasługami P. Varnhagena mianował go Kawalerem orderu Chrystusa. Wysokie te piece wydaią (biorąc średni stosunek) 150 Cetnarów żelaza surowego, ieden z tych niedawno wytopiony wydał w sześciu miesiącach 12852 Arrobas żelaza surowego. (Arrobas trzyma w sobie 32 funty). Na materyiał palny używaią część węgii a trzy części drzewa; P. Varnhagen poczynił także pomyślne doświadczenia trocinami z pod piły dla oszczędzenia prochu używanego do rozsadzania kamieni i t. p.

Ameryka Hiszpańska.

Naynowsze wiadomości z Chili donoszą, że Lord Cochrane w nocy z d. 11. Lutego wylądował pod Valdivia w południowey części Chili i opanował to miasto i twierdzę. Na wałach twierdzy znalazł 116 dział metallowych i wziął w niewolę 400 ludzi z pułku Cantabriyskiego będących załogą w Valdivia. Pierwey zabrał iuż tenże Lord Cochrane w zatoce Guayaquil dwa Hiszpańskie okręty Aquila o 2000, a Vigoniia o 700 beczkach

)(

ładunku. Obydwie te zdobycze przybyły do Valparaiso.

Wielka Brytaniia i Irlandyia.

Nowa pożyczka 7 millionów złożoną została na d. 31. Maia w kilku minutach przez 10 domów handlowych. Po wielkiem ubieganiu się kupców chcących do tego mieć udział, powiedzieć można bez przesady, że w kilku godzinach można było zebrać 20 millionów. Już o godzinie 2gi obleżoną była giełda, o 6 otworzono drzwi, wchodzący otrzymali numera. Numerowi 9 nie dostawało do pożyczki 100000 funt. szt., które natychmiast numer 10 pospieszył uzupełnić. Gdy się to działo już było 200 numerów rozdanych.

Podług artykułu umieszczonego w gazecie poranney Morning Chronicle z d. 29. Maia, zdaie się, że Królowa Angielska będąc chorą w Genewie na romatyzm i spazmy, życzyła sobie, aby przybył do niey P. Brongham prawnik i przyiaciel dla naradzenia z nim w różnych przedmiotach; ponieważ zaś to nie mogło zayść z powodu rozpoczętych posiedzeń Parlementu, postanowiono więc, by Królowa, skoro iey dozwoli zdrowie, opuściła Genewę i udała się do Calais lub do innego iakiego nadbrzeżnego miasta, dla łatwieyszych i prędszych związków z Angliią. Wedle powyższego artykułu ułożono teraz, że Królowa zaymie w Calais dom Hôtel Dessin, w którym iuż często Xiążęce mieszkały osoby; tymczasem może bydź, iż będzie wolała mieszkać w Abbeville albo S. Omer.

Francyia.

Na posiedzeniu z d. 27. toczyły się daley rozprawy względem prawa wyborowego. Hrabia Hautefeuille mówił przeciwko uroioney boiaźni względem powstania Arystokracyi. — Jenerał Lafayette nie mógł nadadź prawu wyborowemu żadnego innego widoku, nie mógł wykazać innego zamiaru, iak tylko wznowienie się Arystokracyi. Już iest rzekł on: przeciwrewolucyia w Rządzie, teraz chcą onę wprowadzić do Izb. Obwiniał on Rząd, że niechce urządzać gwardyi Narodowey, mowił o taynych zabiegach Rządu chcącego znienawidzić i podadź w podeyrzenie stronictwo liberalistów i pochwalał kolor Narodowy. Ludwik XVI. sam przyiął ten kolor od Narodu, a Europa widziała go od lat 20 na chorągwiach Francyi i nazywała go kolorem wolności, równości i publicznego porządku. (Szemranie i oznaki naywiększey niechęci). Mowił daley, odrzucał pierwszy artykuł, odrzucał całe prawo, wzywał całe Zgromadzenie w imieniu Francyi do odrzucenia go, ponieważ, ieżli Narod przyymie ten proiekt będzie dla wolności zgubnym, a ieżeli go Narod odrzuci zaburzy pokoy. Zakończył mowę wezwaniem młodzieży, pochwalał iey mądrość, iey światło, wczesne doświadczenie i wśrod niezmiernego tumultu i hałasu opuścił mownicę. — Zachowawca pieczęci P. De Serre mowił po nim; przywiodł on obadwa okresy, których dotykał P. Lafayette to iest: rewolucyią i teraźnieyszość. Pierwszy okres należy do historyi; ta wyda Sąd swóy o rewolucyi i o przezacnym Członku. P. Lafayette stanął na czele tych, którzy powstali przeciwko dawney Monarchii; przekonany iestem o iego czystych zamiarach: nie miałżeby on mieć tych samych zamiarów ludzi, którzy należeli do obrony dawney Monarchii i padli ofiarą swey gorliwości? Jestże słuszną i sprawiedliwą rzeczą chcieć im przypisywać zgrozy rewolucyi? Ileż razy nie doświadczał P. Lafayette walcząc ze śmiercią w swoim sercu i wstydem na czole, że rozdrażniony Lud nie da się wstrzymać, popełnia występki, którym nie można zapobiedź i od nich się oddalić a nawet potrzeba stanąć na czele iako dowodca Ludu. (Głębokie milczenie na stronie lewey). Lecz to iuż minęło. Teraźnieyszość nas zaymuie; iest ona nayważnieyszą naszą sprawą. — Rozbierał mowę P. Lafayette, obwiniał go o wyrażenie się: iż ieżli prawodawcy naruszaią ugody z Ludem, to Lud ten uwolniony iest od przysięgi; zarzucał mu, że kolor Narodowy chciał uczynić kolorem zaburzeń i skończył oznamieniem: że Nauka o samowładztwie Ludu iest oczewistem wezwaniem do powstania i oświadczeniem, które WP. powinno rozgłosić i usprawiedliwić. P. Constant uiał się za kolorem Narodowem i za Ludem, który naruszyćby musiał swą przysięgę, gdyby ią z swey strony naruszyli prawodawcy, szczególniey zaś bronił P. Lafayette przeciwko zarzutowi, iakoby on dowodzić miał Ludowi w d. 6. Października, atoli zawikłał się w tym ostatnim zarzucie, ponieważ chciał twierdzić, że nie Lud zrządził rozruchy z d. 6. Października lecz klassa ubóstwa (śmiech). — Minister Pasquier zabrał potem głos. Naganiał naypierwey wyraz: że prawo nowe narzucono Królowi i iego Ministrom. Należy sobie przypomnieć rzekł on: kto nadał nowym prawom kształt, w którym przełożone były Izbie? Nie iestże to strona oppozycyyna? (Strona lewa zawołała: nie iesteśmy stronnictwem!) On zaś rzekł: kiedy mówią o naruszeniu przysięgi, potrzeba mowić wyraźnie kto

onę naruszył? Czyli Król? Czyli Ministrowie? Krok przez P. Lafayetta uczyniony w d. 6. Października usprawiedliwiał (impuissance) słabością (wielkie poruszenie). — Po nim mówił P. Devaux, oświadczył się przeciwko pierwszemu artykułowi i zapuścił się w zawikłane rachuby.— Minister skarbu poprawił ie i okazał zamiar i potrzebę pierwszego artykułu. — P. Royer Collard wdał się obszernie w rozpoznanie rożnicy między Władztwem Ludu i Władztwem sprawiedliwości. Rzekł on: nie masz Szlachty; wszyscy iesteśmy albo Parami albo Ludem. Prawo z roku 1815 nic nie warta; drugie zaś z roku 1817 mogłoby złe skutki za sobą pociągnąć. Ministrowie przełożyli nowe, cofnęli go i natomiast teraźnieyszem zastąpili, znaią oni iego błędy i wyznaią ie; czemu nie daią nam trzeciego lepszego? Kończąc rzekł: w tey nadziei odrzucam 1 artykuł i oczekuię innego Konstytucyi stosownieyszego. — P. Biequcy zakończył posiedzenie mową za prawem.

Część Urzędników Rządowych życzy sobie odmian w prawie. Ważną iest rzeczą, iż naywięcey mowców, którzy ze skutkiem występowali w Izbie przeciwko prawu należą do środka. Pewna iest, iż wszyscy Deputowani oddani byłemu Ministrowi Decazes, oświadczyli się przeciwko nowemu proiektowi. Nawet publiczne mniemanie oświadcza się co raz bardziey przeciwko temu. Porobiono wielkie zakłady, że proiekt ten nie będzie przyięty.

Strona lewa grozi opuszczeniem zupełnie Izby, ieżeli prawo wyborowe będzie przyięte, i może przywiedzie to do skutku. Mowią, iż po opuszczeniu Izby przez stronę lewą, przystąpią zapewnie do nowych wyborów dla iey uzupełnienia; strona ta albo sprzeciwi się iawnie, albo poda o swoie uwolnienie.

Pierwszy artykuł nowego prawa wyborowego zawiera w sobie całe prawo; na to zgadzaią się oba stronnictwa i dla tego o ten artykuł iest nayzaciętsza ze wszystkich walka. Artykuł ten stanowi, mianowicie: we wszystkich Departamentach wyiąwszy Korsykę i Departamenta mianuiące iednego tylko Deputowanego (lub iak kommissyia przekłada, z wyiątkim tych, w których nie ma więcey iak 300 Wyborców, lub iak przedstawia P. D'Arrigant w tych, które w 5 obwodach nie liczą więcey iak 400 Wyborców) — ma bydź iedno Kollegiium Wyborcze Departamentowe, i tyle Kollegiow obwodowych ile iest Obwodów w Departamencie.

Na koniec po dwóch burźliwych posiedzeniach z 31. Maia i 1. Czerwca, na których rozstrząsano odmianę wniesioną przez P. Camille Jordana względem proiektu do prawa wyborowego, przystąpiono do głosowania. Wszystkie Członki były obecne oprócz P. Paillot de Loynes. P. Chauvelin kazał się iak zwyczaynie zanieść do sali. Zachowawca pieczęci P. De Serre przybył na końcu posiedzenia. Nigdy głosowanie nie było uroczyste; tak w sali iak po galeryiach panowało naywiększe natężenie umysłów. Po ukończeniu i przerachowaniu gałek okazało się, iż z 256 głosów, było 123 za odmianą wniesioną przez P. Camille Jordana, a przeciwko tey 133; co P. Bignon nazwał wszech-władnością 10 głosów. W sali panowała spokoyność; za salą zaś poruszenie, zgiełk i hałas.

Monitor z d. 2. b. m. zawiera akt oskarzenia przeciwko Piotrowi Louvelowi zabóycy Xięcia Berry. Akt ten obeymuie znane iuż okoliczności i wyznanie zabóycy, iż zamiarem iego było pozabiiać wszystkich Burbonów łączyc w to i Króla, i podobno nie byłby tem zaspokoiony, lecz byłby się starał i inne gałęzie rodziny Królewskiey pozbawić życia. Słuchano 1200 swiadków. Nie naleziono z nich żadnego współwinowaycy i ieżeli iakie noweodkrycia nie nastąpią, wyraża tenże akt oskarżenia, więc tylko sam Louvel oskarżony bydź powinien.

Podług rozprawy P. Poisson czytaney w Królewskiey Akademii umieiętności o korzyściach bankierów gier hazardowych, gra *trent un* (trzydzieści i ieden) czyli *trent et quaranta* (trzydzieści i czterdzieści) iest tą grą, ną którą naywiększe summy stawiane bywaią, a podług naynowszych i pewnych podań zasadza się na wyrachowaniu, w skutku czego przez tę iednę grę wchodzi 230 millionów w obieg Paryzkich domów gry. Nie podobieństem byłoby wykazać tu rachubę P. Poisson a przynaymniey by dokładny rys oney podać.

Z wyrachowania tego okazuie się z naywiększem podobieństwem korzyść 276000 franków, którą Dzierzawcy gier w wspomnioney znayduią summie. Tymczasem gra *trente un* nie iest ieszcze ową grą, która naywiększe korzyści przynosi bankierom. Gra *rouletta*, gdzie rocznie około 100 millionów bywa wygranych nie równie iest zgubnieyszą dla graiących, albowiem zysk bankiera rozciąga się tutay na 19 część składki i zapewnia mu 5 millionów wygraney. Potrzeba mieć na uwadzę summę 300 i drugie tyle millionów, które tworzą ogólne składki gier *rouletta* i *trente un*, ieżeli żechcemy wyrachować roczny dochód publicznych domów gry, atoli nie można przy-

puścić, aby co rocznie używana gotowiżna na składkę do gry miała wynosić wyżey wspomnianą summę. Gracze przynoszą wygranę dnia poprzedzaiącego w dniu następuiącym, gra się rozpoczyna, gotowizna przechodzi krótnie z wygranych do przegranych rąk póki ią nie pożrę bank. Nie iest iednak rzeczą przesadzoną, ieżeli przypuścimy, że taż sama gotowiżna bywa 12 do 15 razy co rok na stole graczy. Stosownie do namienionego iuż obrotu liczyć można rocznie summę pieniężną użytą do gry blisko na 24 milliony lub na potroyny zysk Dzierzawców gry. Gracz zwyczayny, który przy końcu roku stracił tylko trzecią część pieniędzy użytych do grania nie doznałni szczęścia ni nieszczęścia, a cała iego strata przyłożyła się do opędzenia kosztów gry. Ztąd wyiaśnia się, że bywaią ludzie, którzy graiąc kilka razy, porzucaią grę z zyskiem, lecz nie ma takich którzy nieustannie zwiedzaią domy gier, by mogli przez gry stać się szczęśliwymi. Nie ustanny odpływ na korzyść banku sprawia, iak się okazuie, że każdy gracz szybko zbliża się do upadku.

Okręt Amerykański, przywiozł niedawno do Francyi ładunek tanich ubiorów Damskich; za 4 livres 19 sous (około 2 ZR.) można się ubrać od stop do głów. Rachuiąc poiedynczo wynosi to wszystko: Za suknię 2 livry 27 sous; czapka z obszywką 9 sous; para białych pończoch 19 sous; chustka na szyię 5 sous; kołnierzyk na szyię 9 sous.

Królowa Angielska przeieżdzaiąc na d. 29. Maia trzema powozami Dyżon, udała się przez Charenton i S. Denis do Anglii; d. 12. przybyła do Genewy. W Medyolanie bawiła nieiaki czas dla słabości. Król Sardyński czynił wszelkie iey dostoyności należne zaszczyty. Przed swoiem przybyciem do Genewy rozpuściła swoy Dwor Włoski, oddaliwszy nawet Szambellana Bergami i damy Dworu. Bergami był pierwey tylko używany iako goniec, późniey odznaczył się w pochodzie Francuzkim do Moskwy. Sekretarzem Królowy iest Anglik.

Niemcy.

Z Goetingi ważna nadeszła wiadomość, iż Król Angielski i Hannowerski zezwolił na wymierzenie stopniowe, które ma przedsięwziąść Professor Schumacher z rozkazu Króla Duńskiego i prowadzić przez Kraie Hannowerskie. P. Schumacher wyiedzie w tych dniach z Kopenhagi, uda się do Xięstwa Szleswigskiego i zacznie ztamtąd wymiar stopniowy posuwaiąc go do Skagen.

Prussy.

Z Poznania. — Wysłani z Rossyi Jezuici, za przybyciem swoiem na granice Państwa Pruskiego bywaią zapytani dokąd się chcą udadź, w tenczas każdy z osobna odbiera paszport z oznaczeniem naybliższego kierunku na mieysce wskazane i z szczególnem wyrażeniem drogi.

W Maiu płacono w Gdańsku łaszt pszenicy po 105 do 143 talarów 8 śr. gr.; żyta 60 do 73 talarów; owsa 43 do 53 talarów. Od d. 1. do 20. tegoż miesiąca zawinęło tam 63 okrętów, a 135 wypłynęło.

Szwecyia i Norwegiia.

O budowaniu ruchomych do nów wynalezionych przez Szwedzkiego Majora Blom czytamy w gazecie Wiedeńskiey następuiące opisanie: Domy te składaią się z podwoyney ścianey deskowey, deski zewnętrzne stoią pionowo, wewnętrzne zaś poziomo. Takim sposobem pozbiiane ściany można rozśrubować, cały dom łatwo rozebrać, przenieść i w iednym dniu znowu złożyć. Podłoga, powała, dach, piece kaflowe, okna, i t. d., tak są urządzone, iż z łatwością mogą bydź rozebrane i złożone. Domom tym nie szkodzi przeciąg wiatru i ieżeli należycie są szrubowane są ciepłe albowiem używano ich iuż na mieszkanie w zimie. Cena ich iest bardzo mierna. Z Hamburga i innych mieyść zamowiono iuż podobnym sposobem robione domy, lecz ieszcze obszernieysze a nawet po dwa mieszkania w sobie zamykaiące.

Rossyia.

Z Petersburga d. 24. Maia V. S. — Dla osiadania Izraelitów, którzy przyymą wiarę Chrześciiańską ma bydź wyznaczony kray w południowey Rossyi zaymuiący 26000 dziesięcin, to iest 5 1/2 mil kwadratowych iedna dziesięcina zawiera w sobie 117600 stóp kwadratowych. Wyznaczony został także dla tych osadników osobny Curator (opiekun).

Redakcyia F. Krattera. — Drukiem J. Pillera.